

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna pet-kr. vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 kr. če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropju.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani veljajo:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr.
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji veljajo:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr.
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Na Dunaju, 14. septembra.

Prav izvrstno dobro ste popisali v „Slovenec“ 12. septembra; a 12. september bodi si l. 1683 ali l. 1883, je v resnici vreden, da se ga še večkrat spominjamo. Zatoj odločite mojemu dopisu, kot dostavku k Vašemu, mali prostorček v kakem kotičku „Slovenca“, da dopopolnim, kar Vam takrat ni moglo biti znano, ali pa Vam ni ugajalo za Vaš namen. *) Saj zmaga krščanska čez „krutega Turka“ 12. septembra je bila tolikega pomena, da tega tudi pozni narodi še poznejših stoletij ne bodo pozabili. Nehvaležnost bi tudi bila, naj bilo bi mogoče, kdaj slavna dela naših prednikov pozabiti. Naj so tudi hoteli strankarji in nevošljivi ljudstvu slavnostno praznovanje 12. septembra zabraniti ali ograditi, so se jako zmotili. Ljudstvo vé, kaj je Bogu in kaj sprednikom dolžno. In tako se je, kakor pri Bileamu preroku nameravana kletev v blagoslovljenje, spremenila nehvaležnost v hvaležnost. Tudi liberalni mestni očetje na Dunaju, ki zvesto poslušajo glas židovskih časnikov ter se po njih kakor po evangaliju ravna, niso mogli drugače kakor pomagati k večji slovesnosti. Toliko sploh.

Začnimo s cerkveno slovesnostjo, ker Bogu gré povsod prednost — Deus vicit, je spoznal kraljevi vojskovodja Sobieski. Glavna cerkvena slovesnost je bila v častitljivem, starodavnem tempelu sv. Štefana, ki je bil pred 200 leti tudi priča slavnih del naših sprednikov. Take veličastne službe božje z „Zahvalno“ menda pa sv. Štefana stolnica tudi še ni kmalo videla. Povabili so naš nadškof vse avstrijske škofove, ki so tudi res večinoma prišli, in sicer: kardinal Schwarzenberg, nadškofje

*) Namesto prostorčka v kotičku Vam rajše dovolimo prvo mesto, ker „12. september“ je vreden, da se ga večkrat spominjamo. Vredn.

solnograški, lvoški in saderski; knezoškofi vratislovski, lavatinski sekavski, tridenski in briksenski; škofje: linški, brnski, kraljevogradske, premiselski, olomuški, litomerški, spletski, kotorski, sebeniški i. dr. ter mnogo infuliranih opatov in prelato, vsi so slavnostni dan povikševali s svojo navzočnostjo.

Veličasten je bil pogled, ko so se pod velikanskim portalom cerkve sv. Štefana vsi ti prevzvišeni cerkveni knezi Njih Veličanstvu presv. cesarju poklonili. Nagovorili so pri ti priliki presv. cesarja kot starešina kardinal Schwarzenberg. Ob treh popoldne so bili pri dunajskem metropolitu vsi ti cerkveni dostojanstveniki k obedu povabljeni. Bilo je 42 oseb, med njimi 18 škofov.

Preimenitni obed so dali presv. cesar svojim gostom. Bili so navzoči: Kralj španjski, kr. visokost vojvoda Ljudevit Bavarski, c. kr. visokost nadvojvoda Karol Ludovik, Ludovik Viktor, Janez Miroslav, Evgen, Viljem, Rajner; poročniki velevalisti evropskih i. dr.; ministri Kalnoky, Bilandt; mnogo generalov itd., komu je mogoče vse imenovati!

Drugi dan so dali tudi naši mestni očetje v novi mestni hiši slavnostni obed. V veliki dvorani in štirih vrstah so sedeli povabljeni gosti, več sto po številu, med temi mestni župani rimski, budapeški, sadrski, ljubljanski, tržaški, linski i. dr.; komu je mogoče vse naštet? Ljudske veselice in druge reči, kar ste že opomnili, opustimo, da ne bode dopis predolg in dolgočasen.

Pa ne le v Beču, tudi po drugod so bile velike slovesnosti, tudi po drugod so se zvesti Avstrijani radovali krščanske zmage Križa čez polmesec, Kristusa čez Mahomeda. Tako se je lepa slovesnost obhajala v poljskem mestu Krakovu. Prelepa je bila cerkvena slovesnost, pri kateri so tekmovali katoliška zahodno-latinska in izhodno-grška katoliška cer-

kev. Rutenci in Poljaki (če tudi sicer ne) so bili zdaj enih misli. Škof Dunajewski je končno blagoslovil narodni poljski muzej.

V drugem glavnem galiskem mestu, v Lvovu je bila sijajna razsvetljava; nekdanja palača Sobieski-jeva, zdaj kneza Poninskega je bila z lepimi lučicami, lampioni, itd. tako nataktnjena, da bila je le ena sama svitla palača. Vse se je vršilo brez najmanjšega nereda. Bodi zadosti, ker vsega in od vseh mest nam ni mogoče zapisovati.

Naj omenimo le še veselja in radovanja po Nemškem; saj pa tudi Nemci so mnoge zahvale dolžni Avstriji in svojim sprednikom, ki so s požrtvovalnostjo in lastno krvjo pomagali najhujšega sovražnika krščanskega imena premagati. Tako so se veselili n. pr. v Regensburgu, Würzburgu, po Bavarskem in drugih krajih; pa v posebnosti nam jih ni mogoče naštevati in popisovati. Opomnimo pa, da tudi nemško tiskarstvo in v prvi vrsti se je katoliško zanimalo za redko slovesnost ter res nenavadno (pa zasluženo) preslavljal Habsburžane in Avstrijo. Z veseljem se je spominjalo blagih časov, ki je bil Avstrijski vladar tudi rimsko-nemški cesar. — Zlasti lepo se je spominjal Avstrije in njegove zdajne dvestoletne svečanosti XXX. občni zbor katoličanov v Düsseldorfu. Poslali so zborovalci posebna telegrama sv. Očetu Leonu XIII. in avstrijskemu cesarju Francu Jožefu ter se njima zahvaljevali, da so nju spredniki v Rimu in Reču tako slavno Turka zmagali ter rešili Evropo in njeoliko večnih napadov Mahomedanov.

Tako „je Bog dobro obrnil“, če tudi so brezverneži slabe nakane delali. Naj bi vse to ne bila le prazna navada, kakor marsiktera, ampak naj bi nas vse potrdovala v krščanskih načelih, ter s hvaležnostjo srca tudi krščanska čednost dovezemala.

Listek.

Opazke o sestavku

„Kranjske šole in Habsburžani, njihovi pospešitelji“.

Spisal J. Vrhovec.

Jako dobro dé čitatelju, če zasledi med učenimi razpravami programov srednjih šol kak slovenski znanstven spis, ki je do dandanes še bela vrana. Lepo izjemo dela letno sporočilo državne višje realke ljubljanske. Poleg nemške razprave nahaja se tudi slovenska „Kranjske šole in Habsburžani“, spisal J. Vrhovec. Ponatis tega sestavka prinaša tudi „Učiteljski tovarš“ v št. 15, 16 itd. — Vsacega, ki se zanima za šolstvo in ljudsko omiko, razveseli učena razprava na tem polji tem bolj, ker je še jako malo obdelano, in ker so viri v šolstvu po Kranjskem v srednjem veku in začetkom

novega še zelo temni in pomanjkljivi. Kdo bi tedaj ne segel radostno po takem sestavku ter ga pazno ne prečital od kraja do konca, da se podučí tudi o tej stroki! Z enakim veseljem vzeli smo tudi mi omenjeni spis v roke ter pričeli čitati, misleč, da se stvar razpravlja objektivno in istinito po zgodovinskih virih; pa zelo smo se prevarali.

Na 31. strani letnega sporočila (prvi dotičnega sestavka) razpravlja g. pisatelj razmere šolstva po Kranjskem v srednjem veku s posebnim ozirom na Ljubljano. Na 32. in 33. strani opisuje šolstvo začetkom novega veka ter hvali razvoj njegov za časa reformacije, kteremu je pa konec storil ukaz nadvojvode v 30. dan oktobra 1598. l. Zapovedal je namreč, da morajo vsi protestantovski učitelji pred solnčnim zatonom Ljubljano in v treh dneh vse nadvojvodove dežele zapustiti. Šole so prevzeli jezuiti, prišedši 1595. l. na Kranjsko. Potem

omenja, kako so jim stanovi in deželni knez stregli ter jih podpirali z bogatimi darovi. Navéde se nekaj slučajev. Nadalje se spisuje notranja organizacija jezuitskih šol, in sredstva, kojih so se posluževali pri odgoji. — Na 35. strani piše veleučeni zgodovinar tako-le:

„Človek bi mislil, da je bilo jezuitom do npravnosti in poštenega obnašanja dijakov še več, ko do dobrih uspehov v šoli, toda disciplina je bila kaj slaba. Jezuiti celó prepoznega prihoda v šolo v početku leta zabraniti niso mogli. Redko kdo je prišel o pravem času, še le 14 dni po pričetku leta so se jeli dijaci od vseh strani shajati. Dostikrat so si dajali dijaci sami počitnice, sicer pak so bili jezuiti sami o tem oziru sila radodarni. Najneznatnejši slučaj je zadostoval, da se je dalo prosto, vrhu tega so obile procesije na Rožnik, k Božjemu grobu, na Fužine, k Mariji Devici v Polje itd. vzele šole mnogo časa. A godile so se še

Politični pregled.

V Ljubljani, 15. sept.

Avstrijske dežele.

Dunaj, 13. septembra. Mestni odbor alias magistrat je priredil za danes slavnostni banket, h kateremu je nadvojvode, ministre, generale in druge državne dostojanstvenike povabil. Vsi od prvih do poslednjih so — odrekli. Prav tako! Počasi se bodo magistratu vže oči odprle, da bo spregledal, kam ga bodo židje pripravili.

Pri polaganju svršnika (sklepnege kamna) na **dunajski novi mestni zbornici** je bil praški župan, dr. Črny eden prvih, ki jih je Nj. Veličanstvo ogovorilo: „Těši mne, že Vas také zde vidim“. (Veseli me, da Vas tudi tukaj vidim.) Pozneje so ga obiskali v hotelu dunajski župan Uhl in županov namestnik, dr. Prix, pravosodni minister dr. Pražak. Z ministrom Pražakom in grofom Taaffejem se je več časa razgovarjal o pravnih stvareh.

V **Olomucu** je 12. t. m. ponoči iz inkvizicijske hiše pobegnil socialista Schütz, ki so ga iz Dunaja semkaj poslali.

Kraljeva sodnija v **Budapešti** je potrdila zatožbo Majlathovih morilcev Šponge, Bereza in Pithelija. Javora je oprostila in so ga odmah spustili.

Sv. Oče so pisali prelepo pismo dunajskemu nadškofu k slavnosti 200letnice osvobojenja dunajskega mesta. V tem pismu povdarjajo tudi veliko nevarnost, ki je žugala vsemu krščanstvu, ako bi bil padel Dunaj, duša se prestraši, ako misli, kaj bi se bilo potem vse lahko zgodilo. Tedaj se spodobi, da se Bogu, gospodu vojskinih trum, za to zmago zahvalimo. Sv. Oče kličejo v spomin vernim skrb papežev za osvobojenje Jeruzalema, omenijo slavne zmage nad Osmani po prizadevanji papeža Pija V. in poslednjič omenijo slavnega papeža Inocenca XI., ki je z besedo in dejanjem spodbujal krščanske vladarje k zvezi zoper neverne Turke; pravijo pa tudi, da se je ta čas javno pokazalo, koliko blagra izvira za krščanstvo, ako so krščanski poglavarji složni s poglavarjem cerkvenim. Brez složnosti in edinosti bi bili javalne odbili krutega sovražnika. Dandanes se tudi hudo napada cerkev. Sovražniki so domači, notranji boj ni krvav, pa je hudi in nevaren. Ti sovražniki napadajo pa tudi državni red in knežjo oblast. Cerkev ima v svojih napravah čudodelno moč, ako oboje oblasti, cerkvena in državna skupaj delate, se bode zleg toliko prej in gotovejše zavrnil. Ker se pa nasprotniki svete cerkve tiska poslužijo, da razširjajo svoje krive nauke, naj pa iz tega posnamejo katoliški možje, kako potrebno je, da bramba ne zaostaja za napadom. Sv. Oče pravijo, da se jim ta način bojevanja, s katerim se napadi na cerkev po časopisji odvrčajo tudi s

časopisjem, za ta čas zdi posebno primeren, da se tako odkrije kovarstvo potuhnenih nasprotnikov. Sv. Oče pravijo konečno, da se bodo te dni posebno spominjali presvitlega cesarja in slavne rodovine, ter jo bodo Bogu priporočevali. Poslednjič pa podeli škofom in vernim apostolski blagoslov. — No, Rim je bil v vseh časih glava in zavetje kristjanom, to se tudi iz tega apostolskega pisma jasno razodeva.

Ljudska šola v Galiciji. Prihodnjo saboto se snide deželni zbor. Vže pred tremi tedni je deželni odbor razposlal poslancem celo zbirko predlog, ki imajo priti na dnevni red v prvi seji. Stvari so večidel administrativne, le dvoje načrtov, o skladanji za cerkvena poslopja in o vravnavi poselskih razmer, je obče zanimivih. Poglavitna stvar, ki ima biti prva in najvažnejša v prihodnji sesiji, a se sedaj vže po časopisih pretresa, se še le pripravlja. Gre namreč za pregledovanje (revizijo) šolske postave. Stvar je pred dvema leti sprožil deželni zbor, deželni odbor je šolsko vprašanje s pripomožjo strokovnjakov za lansko sesijo deželnega zbora pripravil, a zaradi pomanjkanja časa ni prišlo na dnevni red. Deželni odbor je k sklepu lanske sesije zopet poklical strokovnjake v posvetovanje, da bi vže zgotovljene načrte postave predelali po mnenji poslaniških krogov in pri ti priliki ukoristili si tudi določila novele k državnim šolskim postavi, ki je bila ravno kar potrjena. O tem se ravno kar posvetujejo v deželnem odboru, in načelnik dr. Nikolaj Ziblikievic z vso odločnostjo šolsko vprašanje pretresuje in vsestransko prevdarja. Svojo misel o tem je vže pri otvorjenji deželnega zbora lanskega leta določno povedal. On dela na to, da bi se kolikor moči vstanovilo več novih šol, da v kratkem času dobi vsaka občina svojo šolo. Da bi pa to preveč dežele ne obtežilo, misli pa, naj bi se od ljudske šole zahtevalo po postavnici potle toliko, da bi se prebivalstvo po selih vsaj, kolikor moči, v kratkem času naučilo brati in pisati. Kar se tiče pisanja in branja, je primeroma Galicija med zadnjimi deželami, in gre zato, da bi se vsaj v ti stvari ob kratkem času kaj zboljšalo. Da se misel deželnega glavarja nekoliko pojasni, podamo nekaj dat. Galicija ima 6000 občin, brez šole jih je 2200. Otrok za šolo vgodnih je 581.948, od teh jih je hodilo l. 1881 v šolo le 188.315, tedaj še manj od 50 odstotkov. V zadnjih 10 letih je bilo osnovanih šol 2027 in med temi je novih le 10 odstotkov. Ko bi šlo to tako naprej, bi morala Galicija čakati pol stoletja, da bi slehna občina imela svojo šolo. Z ozirom na to, kar dežela more storiti in plačati za šole iz deželnega denarja, se ne dá nič več storiti, dokler se postava o osnovanji ljudskih šol v zgoraj omenjenem smislu ne popravi. Ko bi se pa sprejela misel deželnega glavarja, bi ne navalili vseh stroškov na deželni zaklad, ker bi se v prvi vrsti za to porabili šolski nakladi

dotičnih občin in graščin. Ti šolski nakladi, ki se sedaj zgube za šolske namene po občinah, ki nimajo šol, bi znašali poprek prešteti kakih 160.000. Toliko denarja je na razpolaganje precej v tem hipu, v katerem bode postavno izpeljana misel deželnega glavarja.

Vnanje države.

Kralj Milan odlikoval je Bismarka z redom belega orla. (Beli orel je bil svoje dni v bivšem srbskem cesarstvu državnim grb. Red njegov je najmlajši in najvišji red v najmlajšem kraljestvu ob Donavi in Savi.)

Srbski kralj Milan se bode sešel z nemškim cesarjem v Frankobrodu 20. septembra. Kralj Milan bode prišel jutri v nedeljo iz Gleichenberga na Dunaj.

Portugalske in angleške novine donšajo vest, da so Francozi v zapadni Afriki mesto Loango napadli, bombardovali in do tal požgali. Vzrok je menda neka portugalska zastava, ktere loanski kralj ni hotel Francozom izročiti. Loango je zapadno afrikanško mesto v dolnji Guineji blizo najmogočnejše afrikanške reke Kongo.

Iz **Varšove** se poroča, da je rusko vojno opravništvo na severno rusko-poljski meji vstanovilo velikansk tabor za jesenske velike vojaške vaje. Zidajo se veliki magacini, gradijo ceste in tudi dotični kolodvor se bode velikansko razširil.

„Köln. Zeit.“ piše: Govori se, da hoče **knez bolgarski** odstopiti, a vlasti se trudijo, da bi ga obvarovale. Stvar, pravi „Kreuzzeitung“, je dovolj resnoba, vendar se pa zaradi tega menda ne bode vojska začela; v mero-dajalnih krogih se tega ne nadejajo.

Lahom ni vseč, da jih nemške in avstrijske novine ne pripoznajo sorodnih v avstromiški zvezi; oni temveč trdijo, da pri tej zavezi Italija nikakor ni tretje oko na glavi ali peto kolo pri vozu, in kraljeva vlada ni nikakih pogodb sklenila, ktere bi laškemu narodu na kakošenkoli način škodovala. (Radi verujemo, saj tudi to ni laška navada, glej Milan, Benetke i. dr.) Zveza enako vse tri države na vse strani varuje, in je po svojem značaju vsa miroljubna, kljubu temu se pa vendar ni na slučajno vojsko pozabilo in so se dotična določila natanko zaznamovala, kedaj in kako se jeden ali drugi zaveznikov v vojno zaplete in mu druga dva na pomoč gresta. Da bi bila tudi Rumunija k trojni zvezi pristopila, pravi „Politik“, da ni res.

Avstrijski **general Joelson** in francoski **general Fabre** sta bila skupaj v Gorenji Italiji, kakor gosta pri vojaških vajah. Avstrijski general je Francoze pregovoril, da so vzajemno na grob vseh pri Montebello padlih venec položili. Pri tej priložnosti prijel je Francoz Avstrijea za roko, rekoč: „Pri tej priliki izrekam presrečno željo, da če bi se še kedaj na bojnem polji srečali, naj bi se ne več kakor kot nasprotniki, temveč kakor prijatelji“. Joelson je bil tudi

druge nedostatnosti, ki jih jezuiti ali niso hoteli videti, ali jih zamolčati skušali. Gledé npravnega obnašanja dijakov bile so protestantske šole mnogo, mnogo boljše. Ponočevanje, igranje s kartami, tepeži z vojaci, rokodelci in meščani bila je kaj nerodna reč in se je odpravljala tim težje, ker so jezuitski profesorji o vsakej priliki z dijaci potegnili, zlasti če so bili dijaci plemiči. S plemstvom v najožji dotiki ostati, bilo je prvo in najvažnije geslo jezuitsko in dobrikali so se plemenitim staršem in dijakom. V cerkvi n. pr. so morali pri maši klečati, le plemiči smeli so zavzeti kapele, grofi pak so lahko sedeli. (Mittheil. 1857, 101.) Leta 1651 bičali so profesorji tri dijake zaradi vendar le prerokovnaškega, življenja in najhujega med njimi izključili. Izključili pak bi bili tudi jednega plemiča, ko ne bi bili prisiljeni jemati ozir na njegovo plemstvo. Potepuh je ostal še v šoli.“

Prečitavši ta odstavek, zdihnili smo: Če je temu tako, bile so šole jezuitov istinito

prave jame razbojnikov in prava kvara mladine, kjer se niso niti najhujši prestopki kaznovali. In vendar veljajo jezuiti še dandanes kot jako izvrstni odgojitelji mladine, — zna se, da ne pri brezvercih in liberalcih, če tudi jim ti čestokrat svoje otroke v vzgojo izročujejo. Jako predrzna se nam je zdela takova obsodba. Kakor znano, velja trditev toliko, kolikor vir, iz kterega se zajema in način, kako se vporablja. Hoteč prepričati se o istinitosti obsodbe, pogledamo na vir, na kojega se veleučeni pisatejji opira.

Da se učitelj, kojemu je mar, sam prepriča, kako se viri vporablajo, hočemo jih navesti od besede do besede. Vrli g. Nečasek podaje (Mittheil. des hist. Ver. 1857 str. 101) iz dnevnika ljubljanske gimnazije od l. 1651 do 1653 to-le:

„Ende November 1650 kamen einige Schüler und baten um Aufnahme. Wegen zu späten Eintreffens wurden sie zur Strafe einige in den niedern Classen zurückbehalten. — Da

Mitte Januar 1651 mehrere arme Studenten Abends herumzogen, und vor den Häusern eine Komödie in deutscher Sprache „Winter und Sommer“ aufführten und hiedureh grossen Zusammenlauf und Tumult erregten, so wurden sie ergriffen und dem Collegium übergeben. Zur Strafe mussten sich ihre Anführer im Lehrzimmer vor den Mitschülern in einem Sacke geisseln. Doch wurde ihnen der Armuth wegen, unter gewissen Bedingungen wieder erlaubt, dramatische Vorstellungen zu geben und sich so den Lebensunterhalt zu verschaffen. — Ende März wurden drei Schüler der höhern Classen wegen liederlichen Lebenswandels von ihren Professoren mit Ruthen gepeitscht. Nach dieser Strafe wurde der Aergste ausgeschlossen, erhielt jedoch auf Fürbitte der PP. Franziskaner ein Zeugnis, um anderwärts die Studien fortsetzen zu können. Es wäre noch ein zweiter ausgeschlossen worden, wenn man nicht auf seine vornehme Abstammung einige Rücksicht nehmen zu sollen geglaubt hätte. Im Anfange

tiste misli in francoski vojni minister se je za to vojaško odkritosrčnost in ta ponos svojemu generalu v imenu vojske in celega francoskega naroda zahvalil.

Nemški cesar je naročil dednemu princu, da ga pri Lutrovi svečanosti v Vitembergu nadomestuje. V kabinetnem pismu pravi, da osebno ne more priti, a kot evangelijski kristjan in vrhovni cerkveni poglavar se pa živo zanimiva za tako slavnost, pri kateri se evangelijsko veroizpovedanje neoslabljeno razodeva. On spoznava obilni blagoslov, ki prihaja za evangelijsko cerkev iz tega, da se njeni udje povsod opozorujejo na blage darove reformacije. Posebno pa bi cesar ne videl rad, da bi ga v Vitembergu, kjer je nastopil Luter, nihče ne zastopal, ker slavnost sega čez meje tega kraja. Cesarsko pismo sklepa z voščilom, Lutrova slavnost naj pripomore, da se zbujajo evangelijska pobožnost, da se varuje lepo zadržanje in da se utrdi evangelijska cerkev. Našim p. i. čitateljem je gotovo znano, da je sedaj slavno vladajoči nemški cesar rodovine Hohenzollernske, ki je podedovala po smerti Friderika Alberta vojvodstvo Prusko, ki je bilo lastnina nemškega reda; Albert Braniborski, njegov oče, pa je prestopil k protestantizmu, in tako postal knez te dežele. Ni se tedaj čuditi, da pruski kralj, sedaj nemški cesar, hvali protestantizem, ki je podlaga pruski državi. — Prestolanaslednik je tudi zvesto opravil svoj nalog, s princem Albertom je prišel k Lutrovi slavnosti, položil lavorov venec na Lutrov grob in tam rekel, da naj nas ta slavnost potrdi v tem sklepu, da se bomo zmirorom poganjali za versko svobodo vesti in za potrpnost (cf. katolike na Pruskem).

Španskega kralja nameravali so ob priliki njegovega poslednjega bivanja v Parizu zarotniki umoriti. Tako poroča „Patrie“. Francoska policija pa je menda poskus zabranila.

Na Bolgarskem so pri dopolnilnih volitvah za sobranje zmagali vradni liberalni kandidati. Po deželi je pa kljub velikemu pritisku vlade konservativna stranka zmagala.

30.000 Ircev zbralo se je v nedeljo po Mal. Šmarnu v Waterfordu pod milim nebom, da so izkazali agitatorju Mihelu Davittu svoje zaupanje. Davitt je govoril, ter povdarjal, naj se posestniki ne dajo zapeljati, kakor da bi med blaznimi živeli. Veliko posestvo se mora vničiti. Deželna postava ni vredna piškavega oreha itd.

Iz **Kahire** se naznanja 3. t. m.: General Hiks odpotuje danes s 5000 egiptovskimi vojaki iz Hartuma in pojde ob levem bregu Nila naprej. Naslanjal se bode na Duem. Kriv preok se baje hoče odločno vpirati. Pot iz Berbera ob Nilu v Suakim ob rudečem morji imajo vstasi zasedeno. General Hiks se je porazumel se Slatin bejom, gubernatorjem v Darfuru, kedaj se ima začeti vojska zoper Mahdija. V Darfuru je sedaj popolnoma mirno. Posadke v El Fu-

scher, Dara in Omschanga znašajo sedaj skupaj 4000 mož.

V Kantonu na **Kitajskem** so napadali bivališča Evropejcev in več evropskih skladišč blaga zažgali, kitajski vojaki so ljudstvo pomirili, tudi ste prišli dve angleški ladiji pred Kanton, da, vidi se iz tega, da so Kitajci zelo razjarjeni nad Evropejci, odkar si je Kitajsko s Francoskim zaradi Anama navskriž. Ljudstvo se čezdalje bolj ogreva za vojsko. Iz Hongkonga se naznanja, da si Kitajci vtrjujejo kraje med ustjem reke Sinkiang in Kantomom. Posadko v trdnjavah Bogne so zdatno pomnožili. Tukaj ne prašajo, ali bode vojska, marveč, kedaj in kje se bode začela?

Izvirni dopisi.

Od Sv. Gregorja, 12. sept. V 68. številki tržaške „Edinosti“ poroča neki najeti dopisnik o občinski volitvi šent-gregorske županije, ki se je vršila 31. julija t. l. v Dvorski vasi, rezidenci sedanjega župana in večine njegovih odbornikov. Gospod dopisnik! Zakaj vendar to reč v oddaljeni Trst poročate? Kaj se pač brigajo v Trstu za našo volitev? mar nimamo domačih časopisov? — Na to deloma resnično, deloma pa lažljivo poročilo, če tudi ni vredno odgovora, moram vendar nekaj odgovoriti, da g. dopisnik ne bode mislil, da sem se ga vstrašil.

Da sem bil kolovodja naše stranke, da sem posameznim volilem na njih željo imena kandidata napisal, (da se pri glasovanju niso glasovi cepili, in da se je volitev hitreje vršila), da sem volilem prigovarjal in stvar razjasnil, je resnica; da bi bil pa poslal kakega slugo, priganjat ljudi k volitvam, da bi bil koga silil ali mu celó s kaznijo žugal, je neresnica, in dokler tega ne dokažete, ostane neresnica; kajti tudi tisti A. A., na katerega se boste morebiti sklicevali, če hoče resnice pričati, mora Vam povedati, da sem mu le prigovarjal zaradi enega samega kandidata, katerega je hotel voliti v 3. razredu, pa je bil postavljen za kandidata v 2. razredu, slednjič pa mu rekel: „sicer pa storite, kakor hočete“. To je vsa sila! — Da so me volilci, ne le domači, ampak tudi uni iz župnije laške tako vrlo lepo ubogali, to si štejem v največjo čast, če mi tudi g. dopisnik misli s tem pred svetom malo kropa priliti. Saj pa je agitacija tudi lahka bila, kajti ne jaz, ampak 15% nakladi, ti, ti, so agitirali, od katerih ne vem ne jaz, ne kdo drugi, kam so izginili, toliko pa vem, da so druge občine z dosti manjšimi nakladi za občinski blagor kaj

storile, naša pa — nič. Ko sem pred dvema leti sporočil g. županu, da naj skrbi za popravilo mrtvašnice na tukajšnjem pokopališču, dobil sem odgovor skrbnega župana vreden: „Če nočete popraviti sami, pa tako imejte“. — Ko so bila pota tako razdrta, da ni bilo mogoče po njih hoditi, še manj pa se voziti, sem bil primoran c. kr. žandarmerijo naprositi, da so se pota za največjo silo popravile. S takimi in enakimi prigodbami Vam še lahko postrežem, g. dopisnik, ako Vam drago!

Pri vsem tem pa se je dvorska gospoda dobro imela, saj je storila, kar je hotla; zato ni čuda, če so se ji začele oči bliskati (izraz dopisnikov), ko je bila začela sprevidevati, da jej nje zvezda ugasuje. Ni čuda, pravim, da jame z ostrimi besedami grmeti na omenjenega gospoda. Tukaj, g. dopisnik, ste se zmotili. Ne z ostrimi, ampak z nesramnimi besedami so začeli naše grmeti, zaradi česar bota tudi 2 dvorska mogotca imela lepo priliko, da bosta eden 2, drugi 6 dni premišljevala v samotni dolgot svojega jezika. Na daljino opazko dopisnikovo: „Gospod bi bil rad popihal na svoj dom, ali ni si upal prodreti velike gube“. Edina tolažba mu je še to, da so ga branile zveste slemenske ovčice pred razkačenimi dvorjanskimi volilci, in tako prišle v okom tepežu, do katerega je jako malo manjkalo, moram omeniti sledeče: Da bi jo bil popihal, preden sem oddal svoj glas, ni mi prišlo niti na misel, če tudi bi bili Dvorjani to radi videli; pač pa sem jo popihal precej po volitvi, da sem se umaknil dvorjanski surovosti, kajti omikan človek se v političnem življenju bojuje z umom in pametjo, ne pa s pestjo in kolmi! Moja tolažba pa ni bila le tedaj, ampak je še zdaj, da imam tako zveste ovčice, ki me rade ubogajo in zatoraj na kaki tepež z razkačenimi dvorskimi volilci še mislile niso. — Brez dvoma, pravite k sklepu, bodo volitve ovržene. Jaz pa Vam rečem: Naj bodo volitve ovržene, ali ne, toliko je gotovo, da Dvorjani bodo kmalo žalovali na razvalinah dvorskega županovanja, katero jim je tolikanj k sreči priraščeno.

Lovre Gerjolj, župnik.

Iz Celja, 14. septembra. Danes smo pokopali gosp. Antona Zinnauerja, organista celjske farne cerkve. Rajnik je rojen pri sv. Jakobu v Slovenskih goricah; je služil kot učitelj na Muti ob Dravi, ter prišel pred 31 leti v Celje kot organist. Zraven te službe je učil skozi veliko let petje na celjski gimnaziji, na nekdanji celjski preparandiji in zdajni meščanski šoli; bil je tudi mnogo časa pevski učitelj „moškega pevskega zbora“ v Celji; zraven se je še tudi bavil s podučevanjem na glasoviru in goslih. Meščanom je bil priljubljena oseba, zato se je spreveda vdeležila obilna množica ljudstva. Mestna godba in pevski zbor sta ga spremljala na pokopališče; pevski zbor mu je zapel 2krat (nemško) „nagrobnico“ pred Marijno cerkvijo in na mirodvoru. — Bog daj, da dobimo za naslednika moža, ki bo vnet za cerkveno petje.

Domače novice.

(*Ljubljanske srednje in ljudske šole*) prično se v ponedeljek 17. t. m. z običajno sv. mašo.

(*Nove vrste železničen vagon*) z nadstropjem, v katerem je baje prostora za 100 ljudi, se vozi zdaj med Ljubljano in Lescami zvečer in jutraj; če je pa več ljudi, pripne se lahko še več navadnih vagonov. Tudi hlaпон je

Mai 1651 wurde eine Tragödie aufgeführt; hiebei spendeten die Stände 300 fl. für Prämien, und wurden die Periochen lateinisch und deutsch gedruckt. Im Juni wurde den Rhetoren, welche sich das Tragen der Degen anmassten, dieses verboten. Im Beginne des Schuljahres 1652 wurden zu spät eintreffende Schüler so viele Tage in der vorigen Classe zurückbehalten, als die Verspätung betrug; die saumseligen Repetenten mussten durch so viele Tage die Schule auskehren. Am 6. November 1652 zog die Jugend mit ihren Professoren in schöner Ordnung auf den Rosenberg. Unter Weges wurde Rosenkranz und die Litanei laut gebetet. Tags darauf wurden die Schulen einzeln gemustert, und die Armen an Geist und an Lebensmitteln fortgeschickt, und zwar über angelegentliches Ersuchen des Magistrates, weil sich solche Schüler nur vom Betteln ernährten, somit den Bürgern zur Last fielen. Das Verbot des Bettelns wurde öfters wiederholt, ebenso das Verbot des Singens unter den Fenstern zur Nachtzeit. Bei

der heil. Messe mussten die Schüler knieen, und nur die Adeligen die Kapellen einnehmen und von diesen durften nur die Graten sitzen. Im Dezember 1652 wurde das Kartenspiel, das um diese Zeit unter der Jugend sehr um sich zu greifen begann, streng verboten und den Präzeptoren wegen dieser Untugend oft die Instructionen entzogen.

Im Februar 1653 wurden zwei Poeten wegen liederlichen Lebenswandels proscibirt. In diesem Monate hatten auch die Studirenden einen Tag frei wegen eines zu Laibach noch nie gesehenen, von den Herren Ständen veranstalteten Turniers.

Dalje navaja še g. pisatelj (str. 35 in 36) dva izgreda učencev v letih 1664—1689; posneto je po Dimitzu (Gesch. Krains IV. 104.). Pričenja z besedami: „Taka pristranskost delala je na dijake pač slab utis ter nosila še slabši sad. Vršili so se v Ljubljani dogodki, ki se nam zdé skoro neverjetni.“

(Dalje prih.)

drugačen, dimnik ima podobo turškega minareta. Pravijo, da je te vrste voz napravila železnica iz štedljivosti, kajti občinstvu prileženo gotovo ne bo ne pozimi ne poleti; ima pa II. in III. razred, zadnji je „pod streho“.

(Socijalističen agitator) z imenom Höger, vodja dunajskih stavcev, prišel je včeraj v Ljubljano menda stavcem Kleinmayrjeve tiskarne, ki so večidel tuje ali pa nemške, na pomoč. Ljubljansko tiskarsko društvo je bilo namreč izključilo tri stavce omenjene tiskarne, ker so delali društvu na kvar. Zdaj so pa ti stavci, katerim je vodja znani prusak Rütting, neki poklicali tega rovarja, da bi obdelal to društvo, naj bi jih nazaj vzelo. Sinoči zbralo se je zato več tiskarjev „pri Zvezdi“ in velikonemški misijonar jim je začel razkladati svoje prečudne nazore, pa v taki grdi obliki in tako neokusne ter neprebavljive, da ga razen Kleinmayerjevih ni hotel nihče poslušati in je moral s to svojo gardo odriniti sramotno in brez uspeha. — Sploh je ta tiskarna gnjezdo vsega nam nasprotnega zagrizenega tujstva.

(Premiranje za kobile in žebice) se je vršilo ta mesec v Kranji, na Vrhniki, v Ribnici in v Št. Jerneji, imena obdarovanih gospodarjev priobčimo prihodnjič.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v lavatinski škofiji. Nastavljeni so: č. g. J. Skoričnjak za provizorja v Reko (Riek); č. g. J. Dekort za duh. pomočnika pri Sv. Križu poleg Kisle Vode; Gabere v Dramlje; Purgaj v Prihovo; Hribernik pri Sv. Jurji na Šavnici; Klešič v Središče (Polstrau); Zidanšek v Slov. Bistrico. Za Skomarje, Reko in Sv. Ožbald na Dravskem polju se ni nihče oglasil.

— Državnega zakonika je 13. sept. izšla v c. kr. državni in dvorni tiskarni slovenska, italijanska, česka, poljska, rumunska, hrvaška in rusinska izdaja XXXII., XXXVI. in XLIV. list.

— Zvezdoslovna družba. Prvo sejo je imela družba včeraj 14. t. m. Druga je danes 15. septembra. Tretja bode v ponedeljek 17. sept. Pri vsaki seji so razen administrativnih in društvenih reči tudi znanstvena predavanja. Seje so v zeleni dvorani cesarske akademije znanosti (I. vseučilišni trg št. 2). Pristop je dovoljen prijateljem zvezdoznanstva.

— Oporoka grofa Chamborda. Ceci est mon testament (To je moja oporoka) je grof Chambord 4. dan junija meseca t. l. poravnal se iz Gorice v Frohsdorf zapisal. Govorile o lastni zapuščini in z nobeno besedico ne omeni ne prestolonasledništva, ne kake druge politike. Oporoka se začne: „Umrjem, kakor dober kristjan, brez srda do kogarkoli in vsem odpuščam, kakor tudi vse one, kojim sem jaz krivico delal, odpuščanja prosim. Bogu vsemogočnemu pa zveličanje svoje duše priporočim.“ Moja draga supruga naj ima do smrti vžitek vsega mojega premoženja, razun poznejših volitev. Po smrti moje supruge naj pa moja nečaka vojvoda Parma-ški in grof Bardiški premoženje podedovata in sicer takjako, da prvi dobi dve, poslednji pa jedno tretjino mojega premoženja. Veliki vojvodici Alice (Elizi) Toskanski in vojvodici Marjeti Madriški volim vsaki po 500.000 frankov. Zavodu „propagande“ katoliške vere v Lyonu volil je grof tudi 500.000 frankov. Sv. očetu zapustil je 400.000 frankov z določilom, da se nalože in obrestni vsako leto sv. očetu darujejo. Revežem v Parizu 100.000 frankov, in revežem tiste občine, kjer bodem na večno trudne oči zaprl pa 20.000 frankov. Ta poslednja volitev pripade toraj revežem v Frohsdorfu in oba zneska se bosta bodoči teden že razdelila. Konečno so omenjeni še zneski za sv. maše v Frohsdorfu in Gorici, in pokojnine za hišne služabnike.

— Vvaževanje mesa iz Rumunije na Dunaj. Brata Messing hočeta na Rumunski meji v Jekam napraviti veliko klavnico, ktero bi nadzorovali avstrijski vradniki. Tam hočeta klati rumunsko pitano živino, a meso pošiljati na Dunaj. Prosila sta za to dovoljenja pri c. kr. ministerstvu unanjih poslov. — V svoji vlogi govorita o vzroki dragine pri mesu na Dunaji in mislita, da se to ne bode tako hitro zboljšalo, — ker se več mesa hoče nakupiti, kakor se ga na trg postavi. — Ne vemo, ali je to res ali ne, le toliko se spominjamo, da drugi listi pišejo, da se avstrijska pitana živina na Nemško prodaja in da je tam po večjih mestih meso ceneje, kakor na Dunaji. No, ako se iz Amerike, da celó iz Avstralije meso v Evropo na trg postavlja, zakaj bi se iz Rumunije na Dunaj ne? — Mislimo, da so tukaj druge stvari vmes.

— Južna železnica poskušala bode 19. t. m. na progi Mödling-Vorderbrühl prvi vlak na elektrogon.

— Iz Ogerskega dohajajo vesti, da bo vsled prevelikega deževja slaba vinska letina.

— Iz rodu kralja Sobieskega, rešitelja Dunaja je dandanes le še ena potomka pri življenji; ona živi v Kolinu v dobrih razmerah, ter je omožena z založnikom nekega dvakrat na teden izhajajočega lista.

— Na otoku Ischija se zopet hudi potresi ponavljajo. Ljudje preplašeni bežijo.

— Amerikanska severna Pacific-železnica je dovršena. Na 22. avgusta približno zadnjo šino, ki je zahod z istokom zvezala. Prvi vlak preko Št. Pavla proti Zgornjem jezeru in od tam do tihega morja je vže na cesti. — Pri tej priložnosti ne bode napačno, ako zabilježimo štatistiko mesta Št. Pavel. Mesto jelo se je graditi, t. j. prvi kol za prvo kočo zabil se je v tla leta 1838 in takrat je bilo skupaj troje ljudi. Leta 1847 jih je bilo že 50; 1850 840; 1855 4400; 1860 10.600; 1865 13.210; 1870 že 20.300; leta 1875 so se že na 33.178 narasli in leta 1880 na 41.498; leta 1881 bilo jih je 50.900; 1882 pa 75.835 in letos jih je že nad 88.378. Rodovitna tla mora ta Št. Paul imeti, kajti ljudje se tamkaj bolj množé, nego po naših gozdih po jesenskem deževju gobe rastejo!

— Roparski napad na ekspresni vlak španjsko-francoski vršil se je 17. avgusta na progi med Mollet-om in Montmelom. Tedaj bilo je to že zdavnaj, a naj služi v izglede, kaj si hudobija vse upa. Preden je vlak Mollet zapustil, vstopili so štirje roparji v mornarskih uniformah vkupej, kjer je bila straža civilne garde, ki vlak spremlja. Na progi, ko je vlak z besno hitrostjo proti Montmelo drčal, napadli so ti štirje mornarji civilne gardiste in jih pomorili. V tistem času zapazi pa peljač od daleč znamenje, naj vstavi. Vlak postoji in v trenutku vsuje se kakih dvajset do ušes oboroženih roparjev čez vlak in popotnike, 70 do 80, do čistega spraznijo. Vzeli so jim menda okoli 30.000 do 32.000 mark gotovine, mnogo zlatnine in srebernine, kakor ur, verižice, prstanov i. t. d. Ko so roparji svoje delo dokončali, so se priporočili in vlak se je z večino popotnikov dalje odpeljal, in dve uri zakasnjeno v granično postajo Pont Bon prižvižgal.

Telegrami „Slovenca“.

London, 15. sept. Delajo se priprave za mednarodno razstavo, ki bo od 3. aprila do 31. oktobra 1884 v „kristalni palači Sydenham“.

Eksekutivne dražbe.

18. sept. 1. e. džb. pos. Andrej Kueler iz Horjula. Vrhnika. — 1. e. džb. pos. Jože Gorup iz Raše. Vipava. — 1. e. džb. pos. Primož Kovač iz Paku. 5985 gl. Vrhnika. — 1. e. džb. pos. Anton Kašič iz Gaberske gore. Rače.

19. sept. 1. e. džb. pos. Martin Ojsteršek iz Strme rebri, 585 gl. Krško. — 1. e. džb. pos. Frančiška Butara iz Sel, 500 gl. Mokronog. — 3. e. džb. Frančiška

Vilar omož. Skobec iz Pudoba. Lož. — 1. e. džb. pos. France Čujnik iz Zgornjih Gradiš, 3526 gl. Kostanjevica. — 1. e. džb. pos. France Povšič iz Gabrnika, 1280 gl. Mokronog. — 1. e. džb. Jakob Žnidaršič iz Porderkve. Lož. — 3. e. džb. pos. Janez Strle iz Poljan. Lož. — Relicitačija pri Jožefu Golf iz Loža. Lož. — 1. e. džb. Jožef Lukek iz Straže, 710 gl. Mokronog. — 1. e. džb. Johana Bečaj iz Ravnika. Lož.

20. sept. 1. e. džb. pos. Mihael Otoničar iz Cirknice, 700 gl. Logatec. — 1. e. džb. Marija Penko iz Kala. Postojna. — 1. e. džb. Matija Škof iz Dolenjevasi, 2080 gl. Logatec. — 3. e. džb. pos. Agata Martinčič iz Spodnjega jezera. Logatec. — 1. e. džb. pos. Helena Mestek iz Jezera. Logatec. — 1. e. džb. pos. Martin Novak iz Rovt, 645 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. Janez Nagode iz Hotederšice št. 7, 2940 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. Jože Lenkovič iz Hotederšice, 2115 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. Andrej Milavec iz Cirknice, 5257 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. Jakob Mivšek, 2735 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. Jože Penko iz Nadenjesela, 3950 gl. Postojna. — 3. e. džb. pos. Anton Slak iz Repša. Trebnje.

Dunajska borza.

14. septembra.

Papirna renta po 100 gl.	78 gl. 25 kr.
Sreberna	78 „ 55 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	99 „ 50 „
Papirna renta, davka prosta	93 „ — „
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 05 „
„ 4%	87 „ 20 „
„ papirna renta 5%	85 „ 90 „
Kreditne akcije	160 gl. 292 „ 75 „
Akije anglo-avstr. banke	120 gl. 108 „ 75 „
„ avstr.-ogerske banke	835 „ — „
„ Länderbanks	104 „ 50 „
„ avst.-ogers. Lloyd v Trstu	645 „ — „
„ državne železnice	320 „ 75 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	231 „ 75 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	102 „ 90 „
„ Ferdinandove sev.	104 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 „ 25 „
4% „ „ „ 1860	500 „ 133 „ 25 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 167 „ 75 „
„ „ „ 1864	50 „ 166 „ 50 „
Kreditne srečke	100 „ 168 „ 25 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 20 „ — „
5% štajerske zemljišč. odvez. obligae.	104 „ — „
London	120 „ — „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 67 „
Francoski napoleond.	9 „ 50 „
Nemške marke	58 „ 55 „

Breviarium Romanum

4 vol. mala 8°. 1879,
založil

Miroslav Pustet v Reznem.

Vsako polo tega brevirja pregledala in potrdila je pred tiskom S. Rituum Congregatio v Rimu; oziralo se je kolikor mogoče na posebno zložnost molive; glavni deli in odlični prazniki brevirja so po priljubljenem dunajskem strokovnjaku gospodu prof. Kleinu najspodobnejše ilustrovani s krasnimi izvrnimi podobami in sicer: Pars Hiemalis z 9, Pars Vernalis s 15, Pars Aestivalis z 10 in Pars autumnalis s 7 podobami.

Neprecenljiva prednost novega brevirja je gotovo njegova popolnost in pravilnost; mnogo, v dosedaj izišlih izdajah nepopravljenih pogrškov in pomanjkljivosti, odstranilo se je najskrbljivejše.

Ta v štirih zvezkih izdani, različno vezani breviri, ki se vsled svoje trdnosti in ličnosti ne boji nobene kritike, prodaja podpisana bukvarna gledé na kakovost vezanja, po sledečih cenah: 18 gl. 50 kr., 21 gl., 23 gl., 24 gl., 26 gl. itd.

Posamezne pole zahtevajočim radi pošljemo na ogled.

Katoliška bukvarna
v Ljubljani.